

שומפטר ואחרים. דומה שאין צורך להמ-
ליץ לפני הקורא על עיונים חשובים אלה,
שרובם עומדים בהתמודדות עם צל-הענקים
של המשנה המארקסיסטית על המבנה החב-
רתי. יש להניח—ולקוות—שתמצא לה מקר-
אה זו קוראים גם מחוץ לקהל לומדי הסו-
ציולוגיה ו"מדע-המדינה" באוניברסיטאות.

ככל שאתולוגיה מעין זו, מעוררת המקראה
את שאלת המבחר ובחני הבחירה, ולא
עוד אלא שהופעתה חושפת את חסרונם של
תרגומי-יסוד עבריים מתחום מפותח וענף
זה של סוציולוגיה. קטעי מאמרים ופרקי
חיבורים אינם יכולים להיות תחליף לספר
השלם והמלא, ומצער הדבר כי אין לנו
בעברית דבר משל מקס ובר (לבד מן "הפז-
ליטיקה בתור מקצוע"), ובלן, שומפטר
ואחרים. אם תצליח מקראה זו כקודמתה
אולי תשתכנע הוצאה זו או אחרת כי מן
הראוי להוציא לשוק הספרים העברי תר-
גומים שלמים, שאינם בחינת מקראה אוני-
ברסיטאית בלבד. שבעה-עשר המאמרים
המכונסים במקראה, השונים זה מזה בטיבם
ובתפיסתם ה"סוציולוגית", מצריכים עיון
ודיון נפרד בכל אחד ואחד מהם. כאן יכיר
לים אנו רק להמליץ לפני ה"הומו פוליי-
טיקוס" הישראלי לראות ב"סוגיות בסוצי-
ולוגיה" פתח-דבר המעורר לקריאה נוספת.
ש.י.

סוסעץ

לעתים עולה אצלנו בדברי בקורת הנכתבים
בעקבות ספר זה או אחר הבחנה בין ספרות
מגוהצת, בנויה היטב, ערה לטכניקות של
עיצוב ספרותי, "קרה" או אף "מגופרת",
לבין ספרות המבטאת "פיסת חיים", המור-
סרת את שיש לה למסור באורח מחוספס,
בלתי-אמצעי, היישר מתוך עומק הכאב ה-
אנושי ומתוך מעורבות אינטנסיבית וחריפה
במצוקות השעה; טיפוס שני זה אפיינית
לו בעיקר הריטוריקה כאמצעי ביטוי דומי-

כך גם המקור. בסופו של דבר חייב כל
מתרגם להחליט החלטות, ותמיד יימצא מי
שיטען כי יש מן ההחלטות שאינן נכונות.
למשל, תרגום של Wesen במלה "יש", או
תרגום Grund כ"נימוק", אולי יש להם חלו-
פות טובות יותר—אף כי אינני יודע מהן.
רק מי שניסה ידו במלאכת התרגום יידע
מהגדולים הקשיים על דרכו של מי שמתר-
גם טקסט מסוגו של קאנט. כולנו חייבים
להחזיק טובה למתרגמים-המפרשים על ש-
נים כה רבות טרחו בהשלמת מפעל ספרותי
זה ועל שסיימוהו בהצלחה רבת-רושם כל-
כך.

ג.ו.

סוגיות בסוציולוגיה

המקראה "סוציולוגיה פוליטית", בעריכת ש.
ג. אייזנשטדט, שהופיעה בהוצאת "עם עו-
בד" בשנת 1965, זכתה מאז לכמה וכמה
מהדורות כעדות להתרחבותם של לימודי
הסוציולוגיה במכללותינו ולהשתרשותם של
מושגים מתחום הסוציולוגיה—במקרה זה ה-
סוציולוגיה הפוליטית—בלשונונו וכן בדרכי
מחשבתנו. מושגים של מיכלס, מוסקה, דיי-
וורז'ה ואחרים שייכים כיום, לא תמיד מתוך
ידיעת המקור, לעולמו של המשכיל המור-
דנני המתעניין בשאלות פוליטיות. זה-
מקרוב הוציאה אותה הוצאה מקראה גור-
ספת, שמאמריה עוסקים בדרך-כלל בסוג-
יות של מבנה חברתי.

נמצא כאן כמה מן החיבורים היותר מר-
כזיים של הסוציולוגיה. נזכיר את חיבוריו
של מקס ובר על "מעמד, סטאטוס ומפלגה",
על "הסוציולוגיה של הסמכות הכריזמטית"
ועל "הביורוקרטיה", קטע מחיבורו של
תורסטין ובלן על "התיאוריה של מעמד
הפנות" ומאמרים אחרים משל רלף דרנ-
דורף, סימור ליפסט, רמון ארון, ג'וזף

*, ד"ר משה ליסק (עורך): סוגיות בסוצי-
ולוגיה / מבנה וריבוד חברתי (מקראה);
עם עובד / ספריה אוניברסיטאית, 1973;
303 עמ'.

* יורם קניוק: סוסעץ (מסע); ספרית פוע-
לים, 1973; 335 עמ'.

ננאטי, והריטוריקה או הווידוי מאפשרים כתיבה אסוציאטיבית, לא מהוקצעת, לא "קרה" אלא חמה ולוהטת. בספרות העברית נוהגים לפעמים להעמיד זה מול זה שני קטבים גדולים: ברנר ועגנון. קטבים לכאורה, שהרי ברנר איננו חסר שליטה באמצעי הטכניקה הספרותית ואילו עגנון רחוק מ'ניפור' ומחוסר תעוזה, והסיפור שלו, המעוצב בקפידה ובחכמנות רבה, יכול להשאיר רושם ולהשפיע על הקורא לא פחות מן ההתקפה הישרה והחזיתית עליו באמצעות המלים. דומה כי הספרות העברית הצעירה נטלה מעגנון את הסגנון (כחיקוי) ואת עולמו האליגורי ומברנר נטלה את אש-ליית עיצובה ה"ישר" של המציאות. את הביטוי ה"מחוספס" של הכאב ואת הריטוריקה (בעיקר את זו האחרונה). בענין זה הירהרתי אגב קריאה בספרו האחרון של יורם קניוק, סופר בעל ותק מסוים שאינו נטול הישגים. יש כאן כמדומה עדות נוספת להיזון-החוזר אצל כמה מסופרינו בין כתיבתם הפובליציסטית (בעיקר כשזו כתיבה קבועה) ליצירתם הספרותית—עירוב-תחומים שאינו לטובת הפובליציסטיקה, וגרוע יותר הוא שאינו לטובתה של הספרות היפה. איני מבקש לנקוט עמדה כלפי הדעות שמביע קניוק בספרו החדש, כלפי העולם הנפשי והאינטלקטואלי העולה מתוך הדפים העמוסים-לעיפה, בגודש רב הדומה—אם נשאל דימוי היאה לאמנותו של הגיבור, הציור—למריחת הדף בצבעים חריפים, זו-עקים עד לב השמיים, באי-סדר, מתוך בול-מוס ולהיטות ומצוקה ותאנה לפרוק רגשות ולהת פורקן למועקות. עשוי העולם הנפשי להיראות לנו מהימן, אותנטי, אפילו סימפוטומי, כלומר עולם-חוויות אישי המיצג עור-לם-חוויות של "דור", אך ראוי אולי להזכיר שוב ושוב ש"ספרות יפה" היא קודם-כל "אומנות הסיפור" ורעיונות טובים אין בהם משום ספרות טובה כשם שחוויות אותנטיות וכנות בתכלית אין בהן משום ספרות טובה. קניוק עצמו מביא פארפראזה על האמרה הסינית וכותב כי "האמנים הגדולים מאל-פים את הספונטניות העזה שלהם כדי להפ-

גין מעשי-להטים בתוך סד" (ע' 115). הוא עצמו רחוק מרחק רב מיכולת זו. מסעו של עמינדב סוסעץ אל ילדותו בנסיון "להבין מניין באתי" (שם), אל הרומנטיקה הפרטית המשתלבת בייסורי הצמיחה והגידול של תל-אביב, של ארץ-ישראל—צמיחה וגידול המ-עלים בה הרבה עשבי-פרא ומכלים פרחי-ורד עדינים ותרבותיים כאביו של גיבור הספר—הוא, כמדומה, מסע טעון עובדות אוטוביו-גרפיות רבות. לא פחות מכך עולים מן הד-פים, מורגשים מאד, מוחשים מאד, הכאב האישי, הנהמה מתוך המצוקה; והכל במש-פטים קצרים, קצרים מאד, כהלמות פטיש בסדן, המתחלפים אסוציאטיבית, קופצים מ-ענין לענין, מתקשטים תכופות מדי בשמות, באירועים היסטוריים, באינפורמציה המצט-יירת כמעין "ראשי-פרקים לאדם התרבו-תי"—אך כל אלה, אפילו נאמין כי הם מבט-אים נכונה את עולמו הפרטי של המחבר, אין בהם כדי רומן, גם כשהוא "מסע". יש בי הרגשה כי אצלנו יזכה ספר זה את מחברו בהבנה רבה, אולי מתוך הזדהות עם המחבר ומסעו אל עמק הכאב והילדות האבודה, אך מה לאלה ולספרות טובה? חלק מקהל הקור-אים ספרות עברית מקורית אולי אינו מח-פש "ספרות יפה" אלא "מסמכים אנושיים", "עדויות אותנטיות" וכיוצא בזה. כ"מסמך" אין לי ספק שספרו של קניוק עושה רושם רב בכוחו, והשאלה אם הקורא מוכן לתת אמון במהימנותו היא כנראה שאלה סובייק-טיבית לגמרי.

ב.ט.

מות העיר

עצובים סיפוריו של יורם קניוק ורוויים דכאון וייאוש, הגות-נכאים ובדידות. גורליות מרה רודפת את גיבוריהם ומלווה אותם עד יומם האחרון. מוות ולידה כרוכים יחד אצל קניוק "כי למות זה כמו להינלד... מקום שבו

* יורם קניוק: מות העיר (סיפורים); ספ-רית מקור / הוצאת אגודת הסופרים העבריים בישראל ליד הוצאת מסדה, 1973; 158 עמ'.